FENOMENUL MIGRAȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Cholamali MOHAMMADIFARD
Republica Islamică Iran
Universitatea de Stat din Moldova
Facultatea Relații internaționale,
ştiințe politice şi administrative,
Catedra limbi moderne aplicate,
doctor în ştiințe politice,
lector superior

Odată cu obținerea statutului de stat independent Republica Moldova se confruntă cu una din cele mai arzătoare probleme atât de ordin intern, cât şi de ordin extern – *migrația.* De la începutul anilor '90 ai secolului trecut şi până în prezent Republica Modova este bulversată de declanşarea acestui fenomen, cât şi de consecințele pe care le generează, fenomen condiționat în mare parte de situația social-economică şi politică a țării. Dar geneza migrațiilor este mult mai amplă, presupunând totodată motive demografice, tehnico-ştiințifice, militare, socioculturale, etnice, religioase, social-psihologice, etc. Prin urmare, migrația reprezintă un produs social, o reflexie a schimbărilor ce au loc în societate cu caracter individual (unitar) şi de masă.

Pe de o parte, conform datelor statistice oficiale înregistrate circa 370.000 de emigranți (cifra neoficială constatând circa 800.000 de cetățeni) au plecat în străinătate numai cu scopul angajării în câmpul muncii, harta geografică de stabilire a lor fiind foarte vastă: spațiul postsovietic, România, Turcia, Grecia, Italia, Portugalia, Canada, SUA, Australia, etc.

Pe de altă parte, mai bine de 20.000 de cetățeni străini s-au stabilit temporar ori definitiv în Republica Moldova, constituind astfel categoria de imigranți pe teritoriul acestui stat sosiți din aproximativ 90 de țări cu scopuri variate.

În contextul unei integrări europene şi dezvoltării unui stat prosper Republica Moldova este determinată să ia atitudini şi decizii concrete de respectare a legislației internaționale şi a prevederilor legislației interne cu privire la acest fenomen.

Acest articol vizează mai mult evoluția mecanismului real al migrației la care este supusă Republica Moldova şi scoate în evidență carențele legislației în vigoare sau neîndeplinirea acesteia. Studiul este fundamentat pe cazuri concrete de emigrare / imigrare, având drept temei studiul de caz, metoda statistico-matematică, ancheta pe bază de chestionar, interviul. La fel se cere de menționat şi faptul că, venind dintr-o țară străină şi stabilindumă în Republica Moldova, sunt implicat în mod direct în realizarea acestui studiu, ceea ce îi conferă un grad de subiectivism inconştient pe care prin eforturi depuse am încercat să-l minimalizez. Dar să ținem cont că orice sondaj până la urmă comportă în sine o oarecare doză de subiectivism. De asemeni, experiența de psihoterapeut a contribuit la sesizarea unor lacune de ordin tehnic al statutului de imigrant, care au un impact destul de negativ atât pentru cetățenii străini, cât şi asupra imaginii Republicii Moldova ca stat democratic pe plan internațional.

Câmpul fenomenelor de migrație de pe teritoriul Republicii Moldova sau cu origine în Republica Moldova cunoaşte schimbări de amploare:

- se constată o migrare internă dominată de fluxul sat-oraş;
- migrația externă între Republica Moldova şi alte țări (pentru muncă, scop educațional, afaceri sau turism) este într-o extensie socială permanentă.

Astfel de schimbări structurale în câmpul migrației se explică prin termeni de decalaje de dezvoltare între urbele şi satele Moldovei, decalajele de dezvoltare ale diferitor regiuni ale Republicii Moldova, sau ale țărilor pe plan internațional.

Fenomenul de migrare de la sat la oraş nu are, din păcate, sensul unei apropieri a nivelului de dezvoltare între sat şi oraş, ci vorbeşte mai mult despre criza social-economică în care continuă să se afle țara, desemnând astfel un declin sporit continuu.

Cu mare regret, calitatea vieții la sat în Republica Moldova poartă un caracter descendent. Distrugerea "colhozurilor" (gospodării săteşti de tip sovietic), dezvoltarea lentă şi prea puțin rezultativă a gospodăriilor țărăneşti actuale, legislația dură care mai mult loveşte țăranul decât îi favorizează munca, criza cadrelor în rândul autorităților locale, ineficiența activității administrației locale, multitudinea problemelor de ordin social ar fi unele din cele mai stringente probleme ale satului moldovenesc. Țăranul este îngenunchiat de dificultăți. Realitatea desemnează o criză acută de "capital uman", "material" şi "social". Țăranul ştie ce să facă, ştie cum să obțină, munceşte, luptă pentru realizarea scopurilor, dar prea mare este povara problemelor cu care se confruntă.

Întru atingerea unui grad mai înalt al calității vieții lor oamenii de la sat sunt nevoiți să migreze în urbe, schimbându-şi astfel dimensiunile de statut şi anume în statut ocupațional, familial, de stare de sănătate, rezidențial, cultural, relațional etc. Desigur vom scoate în evidență valoarea pozitivă a migrației sub aspect socio-cultural: tinerii de la sate vin la oraş pentru obținerea studiilor, lărgirea câmpului de cunoaştere, interiorizarea unor valori culturale şi spiritual-umane. Dar partea cea proastă este că ei nu vor să se mai întoarcă la locul de baştină. Îşi doresc o viață mai bună şi în căutarea ei încearcă să se stabilească în oraşe, sau să migreze undeva şi mai departe, în altă țară (acest lucru l-au menționat sută din sută de tineri care şi-au exprimat intenția de a nu se mai întoarfce la baştină). La fel de elocventă este şi decizia mai multor familii tinere de a migra în urbe în numele copiilor lor: pentru a le oferi mai multe cunoştințe, pentru a le oferi o viață mai bună etc. Migrația persoanelor de vârstă medie şi în etate cunoaşte un procent mai scăzut, de preferință fiind migrația peste hotarele Republicii Moldova.

Venind în oraşe şi încercând a se stabili acolo, aceste persoane îşi preiau în mod indirect statutul de imigrant în contextul Republicii Moldova. Gama problemelor cu care se confruntă ei ar fi următoarea: căutarea unui loc de muncă, căutarea surselor mai mari de venit, obținerea unei locuințe, menținerea şi dezvoltarea diferitor forme de capital etc.

Aceste procese adâncesc şi mai mult decalajele dintre mediul rural şi cel urban. Republica Moldova fiind țară agrară îşi menține astfel o dezvoltare slabă a agriculturii, iar urbele nu fac față fluxului de imigranți, trebuințelor pe care ei le invocă. În această ordine de idei vrem să aducem un exemplu foarte simplu: la 50 km de Chişinău un metru pătrat de pământ pentru construcție valorează aproximativ de o sută de ori mai puțin decât în periferia Chişinăul – fapt care subliniază acuitatea problemei în cauză şi semnalează vădit tendințele strategiilor de viață ale oamenilor de la sat, cât şi a orăşenenilor.

Migraţia externă între Republica Moldova şi alte ţări pentru muncă, scop educaţional, afaceri sau turism, este într-o extensie socială permanentă şi presupune două tipuri de migraţie: temporară şi permanentă.

Republica Moldova a fost lipsită de o tradiţie în migraţia externă în perioada comunistă, fiind parte integrantă a URSS. Fenomenul a luat o amploare surprinzătoare începând cu anul 1991, când Republica Moldova şi-a declarat independenţa, declanşând astfel un val de migraţie pe ex-teritoriul URSS, cât şi în ţările occidentale.

Nu putem nega faptul că nu a existat migraţie până la anul 1991 în URSS. A existat, dar a purtat un caracter închis, definitoriu pentru acest spaţiu teritorial. Forma de bază a migraţiei externe era emigrarea permanentă, strategiile rezidenţiale aplicate fiind familia, situaţia maritală. În URSS prioritate de ieşire pe fundalul reuniunii familiilor aveau aşa-numitele etnii „privilegiate" cum ar fi evreii, germanii, spaniolii, grecii; Moldova fiind populată în acest sens mai mult de evrei şi germani. Potrivit datelor recensământului populaţiei din 1989 în Moldova locuiau peste 60 mii de evrei şi 7 mii de nemţi.

Emigrarea evreilor din Moldova a constituit un proces mult mai activ şi s-a finisat prin epuizarea resurselor, fiind categorisită la capitolul migrare definitivă realizată prin aplicarea strategiilor etnie sau reuniunea familiilor. În Rusia şi Ucraina au emigrat reprezentanţii în primul rând ai naţiunilor titulare: ruşi şi ucraineni etnici, care dintotdeauna au constituit la număr cea mai mare parte din minorităţile naţionale pe teritoriul Republicii Moldova.

Până la sfârşitul anilor '80 o mare parte a emigranţilor s-au stabilit în aşa ţări precum în Israel, SUA, Germania, Rusia, Ucraina.

La începutul anilor '90 fluxul migraţional din Republica Moldova a fost îndreptat preponderent spre Israel, pe când începând cu anul 2000 migraţia în Rusia şi Ucraina cunoaşte o intensitate sporită. În acest context vom aduce spre comparaţie numai două cifre statistice potrivit parametrului ani: dacă în anul 2000 în Rusia şi Ucraina au emigrat aproximativ 50 la sută, atunci în 2003 cifra datează aproximativ 70 la sută. Aceste fenomen se explică prin ponderea grupurilor etnice ruse şi ucrainene în Moldova, cât şi de un nivel mai înalt de trai, cel din urmă constituind şi un motiv de emigrare a moldovenilor în urbele mari ale Rusiei şi Ucrainei cu scop de a câştiga bani. Numărul sporit de emigranţi în aceste două ţări se mai explică şi prin posibilităţile mai "ieftine" de emigrare ale moldovenilor, lipsa unui mecanism al migraţiei bine pus la punct în ţările de destinaţie.

Actualmente migraţia de muncă cunoaşte un spaţiu geografic mult mai larg: Italia, Portugalia, Spania, România, Cipru, Turcia, Grecia etc., care este însoţit de mai multe riscuri cu referinţă la migraţia ilegală. Dar aceasta nu este o piedică pentru moldoveni în căutarea surselor de existenţă, în căuta-

rea unei vieți decente.

Este necesar, de luat în calcul că majoritatea oamenilor preferă să plece în străinătate pentru un câştig mai bun şi nici într-un caz pentru stabilire permanentă. Sondajele de opinie confirmă faptul sus menționat prin intenția a numai 10% de a se stabili definitiv în țara în care migrează, iar 35% dintre migranți nu exclud varianta de a se stabili în țara de emigrare.

Din perspectiva femenologică dimensiunile statusului migrațional intern erau de ordin mai mult relațional, cultural şi economic, urmat de cel familial şi rezidențial, pe când în context unional statutul migrațional a existat sub forma unor deplasări în câmpul muncii cu scop de perfecționare profesională, sau prin lansarea unui şir de programe pentru tineret. "Fantoma" republicilor-surori a eşuat, dezlănțuind astfel un proces migrațional amplu între noi state independente, dominat de restrângerea migrațiilor tradiționale economice, de familie, educaționale, precum şi finisarea satisfacerii serviciului militar în afara hotarelor republicii, situație care a extins câmpul migrațional prin procese de emigrări etnice, repatrieri, revenirea refugiaților. Prin urmare, a fost liberalizată procedura de intrare şi ieşire în / din Republica Moldova, regimul de trecere a hotarului contribuind la o antrenare activă a țării în procesele internaționale de migrare.

Factorii menționați prin completare cu nivelul de sărăcie foarte ridicat, cu serioasele bariere legislative şi declinul drastic al migrației interne, ineficacitatea reformelor sociale şi economice realizate în primul deceniu al dezvoltării independenței, criza economică şi scăderea producerii, inflația, creşterea şomajului, micşorarea cheltuielilor din sfera socială au constituit o condiționare de sporire a fenomenului.

Au acționat în acest sens nu numai condiționările negative de tipul celor menționate, ci şi altele de factură pozitivă, asociate cu schimbările tranziției postcomuniste. În primul rând, informația mediatică care a impus un adevărat şoc mediatic prin raportare la starea de izolare care constituia punctul de plecare al anilor '90. Efecte ale globalizării au fost resimțite direct la nivelul fenomenelor de migrație internațională: companiile multinaționale, ONG-urile de inspirație sau cu fundamentare occidentală, noile oportunități educaționale în spațiile occidentale, multiple misiuni de evaluare şi negociere ale organismelor financiare internaționale, penetrarea Internetului au constituit tot atâtea canale de favorizare a contactelor umane.

Astfel se extind şi motivele migrației, strategiile aplicate de migranți: numai muncă, muncă şi turism, muncă şi educație, numai educație, turism şi educație, comerț, afaceri. Preponderentă este motivația muncă care specifică vaacumul social-economic în care se află Republica Moldova, pe când celelalte motivații cunosc o uşoară intensitate în ordine crescândă.

De asemeni vrem să menționăm că emigrarea în străinătate are loc şi în

funcție de resursele de care dispun diferite categorii sociale, de poziția lor în spațiul social. În acest sens au fost expuși acestui fenomen mai mult partea intelectuală a țării: medicii, profesorii, oamenii de știință, constructorii, inginerii, cât și păturile social vulnerabile.

Un aspect destul de important al proceselor migraționale în Republica Moldova este caracterul lor legal / ilegal. Desigur e cazul să specificăm că respectarea unui suport legislativ bine gândit, cât și conclucrarea organelor de resort în asigurarea unui cadru legal (MAI, MAE, SIS, Departamentul de migrațiune, Serviciul grăniceri) ar constitui acel pivot de siguranță al migrațiunii legale.

Trebuie să menționăm că în contextul fenomenului *migrația în Republica Moldova* au fost elaborate un șir de regulamente, decrete, convenții ce ar asigura cadrul legal al migrației în Republica Moldova, care comportă un caracter istoric și oglindesc evoluția acestui fenomen începând cu anii '90. Dar, cu părere de rău, realitatea ne invocă un alt tablou. Criza de cadre de ofițeri și a numărului necesar de ostași generată de procesul de reformare a trupelor de grăniceri, lipsa surselor financiare, a bazei tehnico-materiale la punctele de frontieră; lipsa pazei a unei părți de frontieră cu Ucraina, situația social-politică și criminogenă foarte dificilă, nivelul scăzut de trai al cetățenilor Moldovei a facilitat procesul de creare și de acțiune a unor grupuri criminale care au inițiat canale de trecere frauduloasă peste frontiere a persoanelor fizice, cât și a loturilor de mărfuri, unități de transport, valută. Anume în această perioadă se sesizează cazuri de trecere peste frontierele Moldovei a așa-numitor "ilegali" de către organele de resort, inclusiv trupele de grăniceri. Potrivit datelor organelor de drept ale Republicii Moldova în țară se află ilegal mai mulți cetățeni străini și apatrizi. Dacă până în anul 1998 ponderea în "marfă vie" o constituiau cetățenii din Bangladej, Pakistan, Afganistan, India, Șri-Lanca; atunci de la mijlocul anului 1999 statutul geografic al acestor categorii este altul: Irak, Siria, Liban; Libia; Marokko, Etiopia, Sudan, Nigeria, Gana etc.

Migrația ilegală în Republica Moldova cunoaște două forme esențiale:

- *emigrarea definitivă* din țările CSI, băștinașii țărilor Asiei de Sud-Est, ai Orientul Mijlociu și Apropiat, Africii. Această categorie de imigranți este constituită din cetățeni străini, precum și din persoane fără cetățenie în căutared de refugiu. Deseori, sunt persoane care s-au aflat în Moldova pentru o anumită perioadă și nu pot sau nu vor să se întoarcă acasă, spre exemplu studenții care au finisat studiile;
- *migrarea ilegală de tranzit* care încearcă de a folosi Moldova în calitate de pistă pentru a trece hotarele Europei de Vest.

Pe teritoriul Republicii Moldova trece una din rutele neoficiale ale migrației ilegale de tranzit în Europa de Vest: țările Asiei de Sud-Vest – CSI

(Rusia, Ucraina, Moldova) – România – Ungaria şi mai departe Europa de Vest. Migranţii parcurg aceste trasee pe calea aerului sau terestră prin Republica Moldova.

Cele mai frecvent utilizate trasee sunt următoarele:

1. Pechin (Pekin) – Stambul – Chişinău – Ungheni – Bucureşti;
2. Deli – Moscova – Kiev – Chişinău – Bucureşti;
3. Kabul – Duşanbe – Moscova – Kiev – Tiraspol – Chişinău – Bucureşti.
4. Teheran – Stambul – Odesa – Tiraspol – Chişinău – Bucureşti;
5. Bagdad – Stambul – Odesa - Chişinău – Bucureşti.

Strategiile de pătrundere în Republica Moldova sunt foarte diverse, atât legale: prin invitaţii, admitere în instituţiile de învăţământ din Republica Moldova, căsătorii fictive cu fete şi femei localnice, diverse stagieri, crearea de întreprinderi, participarea la diferite simpozioane şi conferinţe; cât şi ilegale: firme fantomă de o singură zi implicate în mecanismul de obţinere a invitaţiilor, factorul uman: implicarea, cu mare regret, a cetăţenilor-băştinaşi în "convoiul" de "marfă vie", fapt sesizat de organele de drept din Republica Moldova.

Articolul dat se axează şi pe *imigraţia* cetăţenilor străini în Republica Moldova, fenomen cu caracter atât legal, cât şi ilegal. Modul ilegal de pătrundere a imigranţilor pe teritoriul Republicii Moldova a fost elucidat în linii generale ceva mai sus, pe când în acest articol vom sublinia anumite particularităţi ale procesului legal de imigrare în Republica Moldova în bază de *studiu de caz* (traseul de imigrare a unui cetăţean străin în Republica Moldova), fapt ce denotă o viziune din interior a lucrativităţii mecanismului imigraţional în Republica Moldova şi scoate în evidenţă nefuncţionalitatea şi uneori incompletitudinea legislaţiei în vigoare, care nu corespunde nivelului real existent al Republicii Moldova. Iar pentru o comprehensiune mai clară a propblemelor cu care se confruntă imigranţii legali în Republica Moldova vom elucida o informaţie de context care reflectă aspectul tehnic al mecanismului de imigrare în Republica Moldova.

Prin urmare, se cunosc trei tipuri de relaţii de imigrare:

1. Cetăţeni care pot intra în ţară pe bază de paşaport internaţional.

2. Cetăţeni care pot intra în ţară fără nici o invitaţie, dar prin obţinerea de vize prin unul din consulatele MAE care funcţionează în afara ţării şi în aeroport, sau unul dintre pricipalele puncte vamale.

La aceste două categorii de relaţii nu sunt prea multe de obiectat, pentru că cetăţenii din prima categorie fac parte din clasa ţărilor vecine sau din ţările fostei URSS cu care Republica Moldova are o legătură mult mai îndelungată, istorică. Dar a doua categorie este reprezentată de cetăţenii din ţările dezvoltate precum ţările din Uniunea Europeană, SUA, Canada sau alte

state cu care Republica Moldova are tratate în acest domeniu.

3. Cetățenii țărilor care pot intra în Republica Moldova numai în bază de invitație – categorie cu cel mai înalt grad de dificultate. De facto, o mare parte a cetățenilor care constituie această categorie sunt cei care imigrează cu scop educațional, la studii şi sunt de origine preponderent din țările orientale sau africane.

Procesul de obținere a invitației presupune câțiva paşi foarte importanți:

1. Persoana / instiuția care îşi propune să facă invitație unui cetățean străin în Republica Moldova va prezenta la Departamentul de migrațiune al Republicii Moldova un dosar care să conțină toate actele necesare eliberării acestei invitații: cererea persoanei / instituției ce invită, copia paşaportului persoanei care urmează a fi invitată, recipisa de achitare a unei taxe băneşti şi completarea formularelor necesare în conformitate cu legislația în vigoare.

2. Se respectă un termen de o lună în care Departamentul de migrațiune va solicita două avize cu privire la invitația persoanei în cauză de la SIS şi MAI a Republicii Moldova, care se vor elibera în urma verificărilor de rigoare cu un rezultat aprobat pozitiv sau negativ cu referire la invitația persoanei solicitate.

3. Persoana în cauză cu invitația eliberată de Departamentul de migrație (rezultat aprobat pozitiv) poate ridica viza de intrare în țară la unul dintre Consulatele Republicii Moldova în străinătate, sau la unul din posturile vamale în care funcționează Consulatul Republicii Moldova. Viza se eliberează pe un termen de 1-3 luni pentru perioada specificată în invitație.

4. După intrarea în țară a cetățeanului străin invitat ține de obligațiunea lui de a se prezenta timp de 72 ore la una din secțiile evidență şi documentare a populației ale zonei în care va domicilia în această perioadă pentru a înregistra domiciliul.

5. În dependență de scopul venirii cetățeanului străin invitat persoana / instituția care a făcut demers întru obținerea invitației, este în drept să ceară adeverința de imigrant pe perioada specificată atingerii obiectivelor propuse de cetățeanul străin în cauză (în caz că cetățeanul străin a fost chemat la muncă este necesară şi obținerea permisului de muncă a emigrantului), documente ce certifică legitimitatea aflării în Republica Moldova. La această etapă se cere un examen medical riguros (conform formei stabilite de legislația în vigoare şi certificatul SIDA).

6. După primirea adeverinței de imigrant cetățeanul este nevoit să se prezinte la una dintre secțiile evidență şi documentare a populației dintre din zona de domiciliu pentru obținerea permisului de şedere, document valabil pentru un an de zile.

Această grilă ce descrie pas cu pas modalitatea de obținere a invitației de imigrare în Republica Moldova pentru un cetățean străin, pe de o parte, oferă cititorului posibilitatea de a-şi face imagine despre tehnica procesului propriu-zis, care va exclude confundarea cu realitățile ce reies din cazurile reale care au servit drept suport pentru acest studiu, iar pe de altă partre, prezintă o reflectare mai reală, mai obiectivă a organelor de stat implicate în acest mecanism funcțional de conlucrare cu cetățenii străini aflați în Republica Moldova.

Studiul de caz

Context

Studenți-cetățeni străini care îşi fac studiile la instituțiile de învățământ din Republica Moldova cu statut de imigranți pentru această perioadă, sosiți în bună parte din țările prioritar orientale şi africane, sau care au statut de emigrant în bază de act de căsătorie, precum şi cei veniți cu statut de om de afaceri.

Scurt istoric

După anii '90, odată cu redobândirea independenței Republica Moldova cunoaşte o cale proprie de dezvoltare, în acest sens fiind esențiale şi reformele din sistemul învățământului, politica educațională preluată. În acest răstimp de mai bine de 15 ani tânărul stat Republica Moldova a făcut paşi concreți în învățământ şi a dezvoltat o politică educațională de nivel înalt, fapt care se confirmă prin puținele reforme esențiale prezentate aici: trecerea la sistemul de învățământ de 12 clase (şcoală primară – gimnaziu - liceu) şi reconstiuirea treptată dar în întregime a acestui mecanism, implementarea Curriculum-ului în învățământul preuniversitar şi universitar, elaborarea Concepției învățământului a Republicii Moldova, etc. Şi, desigur, toate schimbările care generează din aceste acțiuni întreprinse. Un alt pas important a fost semnarea de către Republica Moldova a Convenției de la Bolonia ce presupune un sistem reformativ pentru învățământul universitar în Republica Moldova, proces care deja a demarat şi este înalt apreciat de experții internaționali.

În această ordine de idei vrem să menționăm că schimbul de studenți în învățământul universitar cât şi plecarea la studii în alte țări nu este un fenomen nou pentru Republica Moldova şi nicidecum nu ocoleşte țara. Numărul studenților străini care au venit în Republica Moldova la studii a deviat sau a cunoscut o intensitate mai mare sau mai mică din motive istorice, politice, entice, etc. În această accepțiune vrem să subliniem anume faptul că acest fenomen a existat şi în mod direct a existat un mecanism statal de evidență şi de conlucrare cu aceşti cetățeni străini (studenți), care se înscrie în con-

textul migraţional intern şi internaţional în care este implicată şi Republica Moldova.

Deşi acest mecanism migraţional susţinut de un şir de instituţii de stat există, funcţionează (mai bine sau mai puţin bine) în baza unor decrete, convenţii, dispoziţii ce reglementează procesul migraţional în ambele sensuri, există totuşi o serie de probleme generate de acest mecanism sesizate, desigur, de cei care sunt implicaţi în mod direct – cetăţenii străini, studenţii imigranţi. Aceste probleme ţin de diferite nivele şi structuri ale mecanismului migraţional, dar care vizează un singur lucru – situaţia imigranţilor în Republica Moldova.

Revoltele şi nemulţumirile lor sunt exprimate în felul următor: De ce nu se respectă legislaţia ce vizează situaţia imigranţilor în Republica Moldova? De ce nu există conexiune şi un feed-back continuu între organele statale ce asigură acest mecanism? De ce mecanismul funcţionează în aşa fel încât complică procesul de obţinere a statului de imigrant? Prin ce se explică atitudinea unor funcţionari implicaţi în procesul de migraţiune faţă de imigranţii din Republica Moldova?

Întru susţinerea tezelor expuse mai sus prezentăm câteva comentarii conrete la acest subiect.

1. Domnul B. "Am sosit în Republica Moldova cu invitaţie legală obţinută de la Departamentul de migraţiune din Republica Moldova. Nu ştiu din ce considerente am fost reţinut la postul vamal două zile fără a mi se explica ceva concret şi obiectiv. Am stat fără apă şi mâncare, fiind tratat mai dihai decât un câine. Salvarea mea a fost un magazin care funcţiona pe lângă punctul vamal. Nu-mi pot explica atitudinea prea puţin spus negativă a grăniceri-lor. Nu am furat nimic, nu le-am făcut nimic, dar nu înţeleg de ce s-au comportat aşa cu mine. Şi ce se întâmplă cu ei? Doar aveam invitaţie eliberată de Departamentul de migraţiune, care a fost solicitată una din cele mai solide instituţii din Republica Moldova?".

2. Doamna I. "Am obţinut invitaţie legală de la Departamentul migraţiune al Republicii Moldova şi cu această invitaţie am sosit la punctul vamal de unde am fost întoarsă din drum de grăniceri. Nu mi s-a permis să intru în Republica Moldova în baza unui document eliberat în mod legal de o structură statală în cauză. Nu am înţeles de ce? Care e motivul? Cu ce am greşit în obţinerea invitaţiei pentru a fi refuzată şi întoarsă fără explicaţii din drum? La cine şi unde trebuie atunci să apelez pentru a-mi asigura aflarea legală în Republica Moldova?".

3. Domnul S. "Primind invitaţia şi având la mână toate actele legale care să-mi permită intrarea şi şederea în Republica Moldova, am pornit la drum, unde la punctul vamal am fost întâmpinat de funcţionarii de acolo pentru procedurile de rigoare.

- Bună ziua! Cu ce scop mergeți? Ce aveți? Bani aveți?
- Am 3.000 $.
- Treci în camera aceasta. Scoate-i să-i număr!

Am scos banii. Funcționarul i-a numărat.

- Pune ceva şi aici!
- Poftim…

I-am întins 10 $.

- Noi suntem trei. Măcar câte 10 de fiecare.

Le-am spus că sunt student şi nu am de unde să le plătesc mai mult.

- Bine, atunci măcar 20 $.

Am pus 20 $ şi m-am îndreptat spre ieşire. Funcționarul mi-a zis vesel:

- Hai, la revedere! Ai nevoie de declarație?
- Nu, nu am nevoie.

Şi am mers mai departe. M-am lipsit de 20 $. Dar de ce? Parcă cu actele sunt în regulă…"

4. Domnul A. "Am ieşit din casă pentru o plimbare. Venisem primul an în Republica Moldova şi nu prea ştiam limba. Dar colegii m-au prevenit că, dacă ies singur din casă să am cu mine cel puțin 10-20 lei. La început nu am atras mare atenție cuvintelor lor. În ziua cu pricina am ieşit din casă şi nu am reuşit să fac nici o sută de metri că m-au oprit doi polițişti şi m-au întrebat ceva. Eu am înțeles că e vorba de prezentarea actelor. Le-am întins adeverința eliberată de secția evidență şi documentare a populației care confirmă scopul aflării mele în Republica Moldova, actele mele personale fiind în proces de obținere a permisului de şedere. Nu am căpătat înțelegere de la domnii polițişti că respect legea în acest sens. Nu m-au lăsat în pace până când nu le-am plătit 20 lei".

5. Domnul T. "Am fost oprit în oraş de doi polițişti care asigură ordinea publică. Le-am prezentat toate actele pe care mi le-au cerut, dar ei mi-au luat paşaportul şi actele personale, au urcat în maşină şi mi-au aruncat peste umăr: "Ne vedem la secția de poliție!". Ei au vrut să le prezint şi contractul de închiriere în original încheiat cu proprietara casei unde am domiciliul, pe care nu l-am avut cu mine. Nu am înțeles de ce mi-au cerut contractul. Doar la eliberarea permisului de imigrare de către Departamentul migrațiune şi a permisului de şedere eliberat de către Ministerul tehnologiilor informaționale am prezentat contractul de închiriere în care este înscrisă adresa şi datele persoanei de la care închiriez? Astfel am fost lipsit de paşaport şi de acte pentru care a trebuit să alerg câteva zile şi să rezolv "problema" cumva "altfel".

6. Doamna L. "Am depus cerere pentru invitația soțului meu în mod legal cu care ne-am căsătorit prin act de căsătorie, pe care l-am şi prezentat în instanțele de rigoare. Am fost invitată la Ministerul Afacerilor Interne pen-

tru un interviu. Soţul meu vorbeşte până ce numai rusa şi deaceea în instanţe vorbeam şi eu rusa pentru a înţelege şi el esenţa discuţiei. Funcţionarii nu ştiau că eu posed şi limba de stat, deaceea involuntar am asistat la o discuţie nu prea plăcută:

A. – Au venit cutare! Ce facem cu ei!

B. (posibil şeful) – Lasă, pe noi nu ne interesează! Dacă tare vrea, să-şi ia muierea şi să plece la el în ţară!

Am rămas şocată de la auzul acestor vorbe. Mă gândeam unde să mai merg să rezolvăm problema dacă în cadrul ministerului există asemenea comportamente".

Desigur aceste cazuri nu pot fi considerate nici sub o formă drept unice. Exemplele pot fi continuate, deoarece nu sunt ei singurii care au nimerit în această maşinărie a mecanismului de migrare. Ne interesează mai mult ce se întâmplă de facto în interiorul acestei maşinării, ceea ce ne propunem să facem în continuare.

Cazurile aduse scot în evidenţă un şir de probleme cu care se confruntă imigranţii în Republica Moldova, probleme care ţin, de fapt, mai puţin de ei înşişi şi mai mult de cei care le creează. Obiectivul nostru este de a găsi "vinovaţii" acestor probleme, motivele obiective şi subiective de creare a lor. În această ordine de idei vrem să menţionăm următoarele:

1. Un moment destul de trist rezultă din analiza acestor cazuri descrise mai sus, cât şi din anchetele pe bază de interviu în număr de 64 (studiu realizat în teren printre studenţii-cetăţeni străini veniţi la studii în Republica Moldova cu statut de imigrant) – *lipsa unui feed-back constructiv şi continuu, a unei coerenţe între structurile statale implicate în mecanismul de migraţie în Republica Moldova.* Aceasta se confirmă prin cazurile unu şi doi. Postul de grăniceri refuză de a executa deciziile luate de structurile mai înalte pe scara ierarhică şi de a permite intrarea în Republica Moldova în baza acelor acte eliberate de structurile sus-numite. Cetăţeanul B. este reţinut de către grăniceri timp de două zile în mod nelegitim şi supus unor condiţii de care el, de fapt, nu a fost pregătit, dar nici organele de resort nu propun nimic sau nu au grjă să asigure unele lucruri elementare în caz de nişte posibile neclarităţi. Iar cetăţeanca I. din aceleaşi motive în mod brutal şi neprofesional a fost întoarsă din drum, nepermiţându-i nici să se apropie de hotarele ţării.

2. O altă problemă - care rezultă chiar din prima - este "bunăvoinţa" şi "buna intenţie" a organelor ce se află mai jos pe scara ierarhică de a soluţiona şi de a corecta "probleme" ce nu ţin de rangul lor. Poate ei sunt mai informaţi şi mai competenţi decât factorii de decizie? Aceasta ne confirmă cazul domnului B. prin reţinerea la punctul de trecere a frontierei şi cazul doamnei A. prin întoarcerea din drum.

3. O altă problemă stringentă este problema mitei. Este prea puțin de a prezenta actele necesare la punctele de frontieră. Trebuie confirmată intrarea în țară şi prin "ungerea mâinii" cu cel puțin 20 $ în cazul cetățeanului S. şi a cetățeanului A. care "s-a descurcat" cu 20 lei. Sau poate cetățeanul T. să se mai gândească cum poate să-şi obțină actele "sustrase" înapoi? Dar poate şi doamna A. să-i motiveze cumva pe funcționarii MAI pentru a obține ceea ce trebuie să i se ofere conform legii?

4. Problema şi mai acută care se desprinde din aceste cazuri ține de educația şi de chipul moral al funcționarilor şi angajaților din care sunt implicați în mod direct în procesul de migrațiune în Republica Moldova.

Poate domnul B. să mai stea încă vreo două zile la postul vamal… Oricum nu prea are cui ce face…

Dar doamna A. să mai călătorească puțin. Parcă India e atât de departe?

Şi domnul T. să mai facă plimbări pe la Direcția poliție … Altfel, poate va şti să care toate actele după el…

Dar de căsătoria doamnei A. cu un imigrant nu ne doare capul. Să se ocupe soțul ei de asta…

Şi noi vrem să mâncăm. Nu contează că bieții studenți "vor muri de foame"…

Chiar dacă până aici noi vedem un mare decalaj între democrația propriu-zisă şi cea funcțională în Republica Moldova, e suficient să ai statutul de om de afaceri în Republica Moldova ca să asişti la moartea democrației. Impozitele şi taxele legale sufocante impuse de legislația în vigoare "nu e destul de mult" ca fiecare comerciant să asiste la "capriciile" şi pretențiile organelor de control din diferite ramuri (Garda financiară, Poliția Economică, Direcția finanțe etc.).

Unul dintre subiecții intervievați ne-a relatat următoarele: "Lunar trebuie să scot din buzunar "cotizația" mea la "salariul organelor de control" "ca să tragă" până la salariul unui cetățean european". Intervievatul nostru susține că unul dintre agenții care vine la control îi declară: "Tu ştii ce salariu am? Dacă lucram în Italia, aveam cel puțin 1.200 de euro. Îți dai seama câte controale trebuie să fac ca să ajung la salariul acesta?…" Intervievatul e convins şi achită "cotizația".

Probabil toate "cotizațiile" vor ajuta imigranții-comercianți să ajungă la faliment precum s-a întâmplat şi cu intervievatul nostru.

Dacă am face abstracție de nume şi de cazuri concrete, atunci "filmul" sosirii şi stabilirii unui imigrant în Republica Moldova ar derula în felul următor: "Soseşti cu invitație la hotarul Republicii Moldova. Acolo la Postul grăniceri poți fi reținut de grăniceri pentru o zi sau mai mult, dacă nu e ceva clar pentru ei cu invitația ta, sau poți fi trimis chiar acasă, de unde ai venit. Oricum Serviciul grăniceri va întreprinde acțiuni de "salvare" a imigrantu-

lui. Dacă îţi reuşeşte să scapi de vizorul "salvatorilor sistemului de emigraţie", fiind cei care se numesc Serviciul grăniceri, ai onoarea să nimereşti în "capcana seviciilor vamale". Aici va trebui să întorci buzunarele pe dos şi să te împarţi cu cei mai… cu ce ai… Depăşind şi postul vamal, deja poţi măcar să păşeşti pe teritoriul ţării solicitate. Dar aventurile nu se termină aici. O plimbare prin oraş te va costa cel puţin 10 lei, sau 20 de lei. Ai grijă să fie totdeauna ceva în buzunar cu această ocazie. Orice plimbare te costă. Iar dacă nu cari toate actele care trebuie şi care nu trebuie cu tine, atunci mai faci plimbări repetate şi pe la Secţia poliţie la care se referă adresa ta de domiciliu. Iar dacă îţi mai vine pofta şi să te mai căsătoreşti, atunci ţine-te bine! Va trebui tot să mergi prin instanţe. Dar *de ce* şi *pentru ce*, sau *cât timp* este foarte dificil de determinat. Te vei descurca cumva… Şi în cazul că eşti om de afaceri nu-ţi face business-plan-ul şi nu te grăbi de a calcula profitul după taxele şi impozitele stabilite de legislaţie. Pune deoparte ceva la sută din cifra ta de afaceri pentru "zilele negre", când vei fi "onorat" cu vizitele "sfinţilor" şi "apărătorilor" legislaţiei ".

Desigur nu este o poveste de adormit copiii. O asemenea istorie pe bună dreptate are şanse de a-l trezi pe bunicul Creangă din somnul veşnic. Cu regret, este cruda realitate a funcţionării mecanismului migraţie în Republica Moldova, dar, posibil, şi a mai multor sisteme funcţionale ce au menirea de a duce Republica Moldova înainte. Nu vrem să atingem şi aceste alte sisteme, deoarece, din păcate, atitudinea organelor respective nu se opreşte doar aici, ci chiar uneori "elitele siguranţei Patriei" îşi pierd timpul în zădar şi nu se opresc de "suflat în iaurt" sau "să pună ventilatoare la gheaţă", irosindu-şi energia şi timpul pentru nişte cazuri, care, poate, dintr-o analiză mult mai obiectivă, pot trage nişte concluzii constructive.

Suntem martorii unui sistem democratic cu numele Republica Moldova, care, cu mare părere de rău, este cariat de corupţie şi de lipsa liderilor la toate nevelirule şi în toate structurile cu o mentalitate şi o gândire constructivă, critică. Aceştia sunt factorii principali, care duc după sine ca un tren o serie de probleme ce se transformă într-un bulgăre de zăpadă care pe cât se rostogoleşte, devine tot mai mare şi mai mare. Acelaşi este lanţul de probleme cu care se ciocneşte zi de zi un simplu cetăţean al Republicii Moldova sau un biet imigrant.

Adevărul este că oamenii se înţeleg şi se acceptă în afara originii şi naţionalităţii lor. Populaţia băştinaşă salută cu căldură prezenţa şi coexistenţa cu cetăţenii străini dornici de a se stabili temporar sai definitiv în Republica Moldova, fapt pe care l-au demonstrat în timp. La fel, sută la sută dintre cetăţenii străini care au fost intervievaţi sunt extrem de mulţumiţi de comportamentul populaţiei băştinaşe şi sunt bucuroşi de conlucrarea cu cetăţenii de rând.

Iar peste 95 la sută din moldovenii intervievaţi şi-au exprimat bucuria faţă de prezenţa străinilor (marea parte din ei înţeleg prin străini - negri şi cei care vin din ţările orientale) şi nu au arătat îngrijorare în legătură cu prezenţa lor în ţară. Probabil aceasta se datorează numărului mare de moldoveni care sunt plecaţi peste hotare, fapt care a contribuit la o cunoaştere mai amplă a lumii de către ei, la lărgirea graniţelor propriei gândiri şi, prin urmare, la formarea unei noi mentalităţi. Şi atunci familiile şi ei înşişi sunt supuşi procesului de transfer şi identificare şi, în rezultat, pe acei străini din Republica Moldova îi percep ca pe apropiaţii lor sau ca pe ei înşişi într-o ţară străină. Pentru ei nu conteză de ce naţionalitate eşti sau din ce ţară vii. Se şterg graniţele dintre oameni. Important devine faptul de a putea să trăieşti alături de ceilalţi, să trăieşti frumos şi să nu te axezi *pe de ce culoare* este sau *de unde vine* apropiatul tău. Deci, altele sunt accentele, altele sunt valorile. Anume aceşti oameni devin adevăraţii promotori ai democraţiei, ei sunt acei germeni care pot construi o adevărată ţară democratică – Republica Moldova. Acei germeni ai democraţiei se pot uşor sesiza şi în rândul părţii considerabile a organelor de stat, precum funcţionarii de la Departamentul migraţiune şi de la secţiile evidenţă şi documentare a populaţiei, care au o atitudine lăudabilă în comportamentul cu străinii, fapt confirmat de peste 80 la sută din străinii intervievaţi.

Cei care încă nu şi-au învăţat lecţiile, cei mai mulţi fiind în uniformele MAI, să corespundă proverbului popular românesc "Haina îl face pe om?!" Oare înaintaşii în democraţie s-au gândit la demilitarizarea organelor publice ce vizează relaţiile directe cu cetăţenii, deoarece experienţa lor a demonstrat că în uniforma militară nu poţi avea un comportament adecvat şi nu ai cum a fi de rând cu civilii?

Sesizăm că subiecţii discuţiei noastre sunt antrenaţi mai mult în rezultatele muncii la kilogram: protocoale, fişe, chitanţe de amenzi, dosare întocmite şi trimise în judecată, constituind principalele dovezi ale activităţii lor. Toate procesele dau dovadă de superficialitatea muncii lor şi nu de soluţionarea problemelor concrete. Un agent mai bun sau mai puţin bun este recunoscut de către şefi prin comparaţia numărului de chitanţe de amenzi întocmite în curs de o lună, sau dosarele alcătuite şi trimise în judecată. Acest sistem de la sine e baza multor nereguli la care noi asistăm zi cu zi şi are consecinţe grave şi asupra altor instituţii care în mod indirect sunt implicate în procesul migraţiune.

Ce se întâmplă deci cu reala democraţie în Republica Moldova în contextul articolului nostru? Oare asemenea lucruri au loc într-o ţară democratică? Sub drapelul democraţiei se ascunde nelegiuirea şi prostia omenească. Sperăm că cititorul a sesizat acea criză de lideri (cu referire în mod special la persoanele cu funcţii de conducere în toate structurile şi de toate nivelele)

care, în lipsa unei gândiri constructive adecvate situației lor, creează consecințe grave țării. Chiar şi ceea ce se poate face în condițiile Republicii Moldova şi cu posibilitățile reale pe care le posedă este imposibil de a mişca trenul din loc. Dar poate "locomotiva" este depăşită în timp?

Astfel, încercăm să înțelegem "unde este îngropat câinele". Poate cei de la organele statale sunt veniți din altă parte? Sau e o problemă de sistem? Sau poate e o influență a structurilor şi subdiviziunilor lui?

Cert este un lucru: cu asemenea gânduri şi fapte departe nu vom ajunge. Toate descrierile de mai sus reprezintă o schemă a gândirii şi ne oferă posibilitatea să facem o analiză mult mai obiectivă a realității existente. Spre Europa sau pe loc? Sau chiar înapoi?

Consecințele negative ale acestor procese sunt inevitabile şi au un impact destul de serios asupra imaginii Republicii Moldova pe plan intern şi în plan internațional. Astăzi în contextul mondializării şi creării unei societăți democratice la care tinde şi Republica Moldova se impune o altă înțelegere şi o altă atitudine față de democrație: procesul democratic nu este realizabil fără schimbarea structurilor mintale ale fiecărui individ în parte. Orice încercare de alt gen presupune un eşec. Acest concept democratic se cere perceput în primul rând de cei care reprezintă organele de stat, pornind de la administrația locală şi până la Preşedenție; altfel drumul democratizării societății va fi anevoios pentru Republica Moldova.